

بررسی رابطه بین افشاء اختیاری، تاخیر در گزارش حسابرِس و هزینه بدهی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

مژگان محرمی ۱ و اکبر رحیم زاده ۲

۱ گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی آبیک، قزوین، ایران (نویسنده مسئول)

Marzi_04@yahoo.com

۲ کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی آبیک، قزوین، ایران

rahimzadehakbar@yahoo.com

چکیده

هدف مطالعه حاضر، بررسی رابطه بین افشاء اختیاری، تاخیر در گزارش حسابرِس و هزینه بدهی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. به منظور حصول اهداف پژوهش؛ اطلاعات ۱۱۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که برای یک قلمروی پنج ساله (از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۶) انتخاب شده بودند، استخراج و آزمون های آماری لازم بر روی آنان صورت گرفت. روش مورد استفاده در جهت آزمون فرضیه های تدوین شده، استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره با استفاده از داده های تابلویی و روش اثرات ثابت بود و در نهایت، یافته های پژوهش بیان داشت که بین افشاء اختیاری اطلاعات و هزینه بدهی؛ یک ارتباط منفی و معنادار وجود داشته و رابطه معناداری میان تاخیر در گزارش حسابرِس و هزینه بدهی وجود ندارد.

واژه های کلیدی: افشاء اختیاری، تاخیر در گزارش حسابرِس، هزینه بدهی

مقدمه

عمل افشای کلیه اطلاعات مربوط به یک شرکت که ممکن است بر تصمیمات سرمایه‌گذاران و سهامداران تأثیرگذار باشد، افشای اطلاعات گفته می‌شود. شرکت‌های سهامی موظفاند هر نوع اطلاعات تأثیرگذار را بلافاصله از طریق سازوکاری مشخص اعلام کرده و در معرض استفاده عموم سهامداران قرار دهند. برای اینکه سرمایه‌گذاری تا حد امکان برای همه عادلانه باشد، شرکت‌ها باید هم اطلاعات بد و هم اطلاعات خوب خود را افشا کنند. در گذشته، افشای گزینشی و گلچین شده یک مشکل جدی برای سرمایه‌گذاران بود زیرا افراد داخلی به کرات از اطلاعات به نفع خودشان و به هزینه عموم سهامداران بهره می‌جستند.

بیان مساله

هر جا سخن از تصمیم‌گیری است، بحث اطلاعات و نحوه دسترسی به آن مطرح می‌شود. در این راستا اطلاعاتی حایز اهمیت است که مفید باشد و به موقع افشا گردد. همچنین اطلاعات باید دارای اهمیت بوده و توان اثرگذاری بر تصمیم‌گیری‌های اقتصادی افراد را داشته باشد و منجر به بهترین تصمیم‌گیری شود. برای مفید واقع شدن اطلاعات حسابداری در تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از این اطلاعات هدف‌های حسابداری و گزارشگری مالی ایجاب می‌کند که اطلاعات مربوط به گونه‌ای مناسب، کامل و به صورتی منصفانه افشا شده و دسترسی به این اطلاعات برای همگان ممکن باشد. افزایش افشای اطلاعات برای استفاده‌کنندگان که قادر به تعیین چشم‌اندازهای آتی شرکت نیستند، سودمند است و این سودمندی از طریق کاهش احتمال تخصیص نادرست سرمایه آنان می‌باشد (حسینی و بشیرحسینی، ۱۳۸۹). افشا به عنوان یکی از اصول حسابداری مطرح است و بر اساس این اصل، باید کلیه اطلاعات مربوط به فعالیت‌های شرکت به نحو مناسب و به موقع در اختیار گروه‌های مختلف استفاده‌کننده قرار گیرد. در واقع هدف اصلی از افشا عبارت است از؛ کمک به استفاده‌کنندگان در تصمیم‌گیری مربوط به سرمایه‌گذاری، تفسیر وضعیت مالی شرکت‌ها، ارزیابی عملکرد مدیریت و پیش‌بینی جریان‌های نقد آتی. در این راستا باید کلیه واقعیت‌های با اهمیت واحد اقتصادی به گونه‌ای مناسب و کامل افشا شوند، تا امکان اتخاذ تصمیم فراهم گردد و از سردرگمی جلوگیری به عمل آورد. افشا باید از طریق گزارش‌های قانونی شامل صورت‌های مالی اساسی که حاوی تمامی اطلاعات با اهمیت، مربوط و به موقع باشد انجام شود، این اطلاعات باید به گونه‌ای قابل فهم و حتی‌الامکان کامل ارائه گردد؛ تا امکان اتخاذ تصمیم‌های آگاهانه را برای استفاده‌کنندگان فراهم سازد (ملکیان، ۱۳۷۶). به طور کلی افشا به دو بخش اساسی تقسیم می‌شود: افشای اجباری و افشای اختیاری. افشای اجباری شامل تمامی اطلاعاتی است که طبق قوانین و مقررات بایستی در اختیار استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی قرار گیرد. افشای داوطلبانه، ارائه‌ی مازاد بر الزام قانونی اطلاعات است. مدیریت شرکت در فراهم کردن اطلاعات حسابداری و دیگر اطلاعاتی که باعث تسهیل و تأمین مناسب نیازهای استفاده‌کنندگان می‌شود؛ آزاد است. ممکن است شرکت‌ها به منظور محدود کردن برداشت نامطلوب سرمایه‌گذاران و ایجاد آگاهی در مورد چشم‌اندازهای آتی شرکت، دست به افشای داوطلبانه بزنند (بارث و همکاران^۱، ۲۰۰۷). ارائه اطلاعات داوطلبانه در مورد شناسایی، اندازه‌گیری و افشای اقلام حسابداری در صورت‌های مالی باعث جذب سرمایه‌گذاران می‌شود و به طور مؤثری به بهبود وضعیت مالی و چهره مدیریتی شرکت کمک می‌کند (یاتریدیس و الکساکیس^۲، ۲۰۱۲). اگرچه استانداردهای حسابداری حداقل میزان افشا را تعیین کرده‌اند ولی برای افشای اضافی اطلاعات محدودیتی قائل نمی‌شوند (حسینی و همکاران، ۱۳۸۹). افشای داوطلبانه یکی از مهم‌ترین عوامل رشد شرکت‌ها در بازار سرمایه به شمار می‌رود. دلیل اصلی در تأکید بر افشای داوطلبانه و شفافیت این است که این دو زیربنای اصلی برای حفظ منافع سهامداران محسوب می‌شوند. رویکردهای افشای کامل به همراه شفافیت می‌تواند شرایط مطمئنی را پدید آورد که اطمینان از حمایت منافع سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد (مدهانی^۳، ۲۰۰۹). فاصله زمانی بین پایان سال مالی تا تاریخ گزارشگری حسابرسی را به عنوان تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرسی بیان می‌کنند و می‌تواند عدم اطمینان در تصمیم‌گیری را افزایش داده و بر بازار اثر سوء گذارد (اشتون و

1 Barth et al

2 Yatridis & Alexsakis

3 Medhani

همکاران^۴، ۱۹۸۷). این تاخیر سبب خواهد گردید که سهامداران فعلی و آینده شرکت انجام معاملات خود را تا زمان انتشار صورت های مالی به تاخیر بیندازند (ان جی و تای^۵، ۱۹۹۴) که این عمل نیز بر روی قیمت سهام شرکت اثر منفی خواهد گذاشت. از دیگر نتایج افشای داوطلبانه کاهش شرایط عدم اطمینان است که این نیز به نوبه خود، نیاز به نظارت بر فعالیت های مدیریت را کاهش می دهد و متعاقباً باعث کاهش هزینه های تأمین مالی و افزایش ارزش شرکت می شود (گیتزمن و ترومبتا^۶، ۲۰۰۳). از سوی دیگر، مدیران شرکت ها برای این که سرمایه گذاران را در مورد چشم اندازهای آینده و اهداف و استراتژی های شرکت آگاه سازند، دست به افشای داوطلبانه اطلاعات می زنند. ارائه اطلاعات داوطلبانه مالی و غیر مالی در مورد شرکت باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و در نتیجه بهبود وضعیت مالی شرکت می شود. اگرچه، استانداردهای حسابداری و حسابرسی به عنوان دو ساز و کار نهادی باعث تعدیل شکاف اطلاعاتی بین مدیران و مالکان می شود، اما این شکاف اطلاعاتی را به صورت کامل از بین نمی برد (هیلی و پالپو^۷، ۱۹۹۳). بنابراین، افشای داوطلبانه می تواند به کاهش شکاف اطلاعاتی و بهبود اعتبار گزارشگری مالی و نیز درک نقش اطلاعات حسابداری در ارزش گذاری شرکت و تأمین مالی آن، کمک کند (کر^۸، ۲۰۰۱، ۹). افشای داوطلبانه بیشتر باعث افزایش ارزش شرکت و کاهش هزینه تأمین مالی می شود (ارنس و همکاران^۹، ۲۰۰۹، ۱۰). از جنبه کیفیت سود، به موقع (مربوط) بودن به این امر بر می گردد که اطلاعات مالی هنگامی که تصمیم گیرندگان جهت اتخاذ تصمیمات سرمایه گذاری به آن نیاز دارند، در دسترس باشد. به بیانی دیگر، بهنگامی اطلاعات شامل مجموعه ای از اطلاعات است که در دسترس تصمیم گیرندگان قرار می گیرد قبل از اینکه تأثیر خود بر این تصمیمات را از دست بدهند (هیئت استانداردهای مالی، ۲۰۱۰). بسیاری از پژوهش های پیشین بر به موقع بودن اطلاعات حسابداری تأکید می نمایند. برای مثال، فالتهم و همکاران (۱۹۷۲) در مدل تحلیلی خود نشان می دهند که انتخاب های تصمیم گیرندگان و پیش بینی های آن ها به شدت به زمان بندی اطلاعات وابسته است. اسپاورتز و همکاران (۱۹۹۶) معتقدند تأخیر در گزارش های مالی منجر به کاهش ارزش سهام از دیدگاه عموم مردم می شود چراکه حاضرین در بازار این امر را افزایش عدم تقارن اطلاعاتی به واسطه وجود اطلاعات خصوصی در شرکت تعبیر می نمایند. در نهایت، لی و همکاران (۲۰۰۹) بیان می کنند که افزایش بهنگامی گزارش های مالی به واسطه کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، محتوای اطلاعاتی گزارش های مالی را افزایش می دهد. جوینی (۲۰۱۸) بیان می کند که بهنگامی اطلاعات مالی مشکلات انتخاب معکوس را از طریق کمک به اعتباردهندگان به منظور ارزیابی و موقعیت مالی کاهش می دهد. تأثیر افشا شرکت بر هزینه های بدهی را می توان از طریق رابطه بین اعتباردهندگان و مدیران توضیح داد. اطلاعات مالی از مهم ترین عناصری هستند که بانک ها برای ارزیابی ریسک اعتباری و ظرفیت بدهی شرکت از آن ها استفاده می کنند. بانک ها با استفاده از اطلاعات مالی، ریسک ورشکستگی شرکت ها ارزیابی می کنند؛ بنابراین مدیران به منظور کاهش هزینه های بدهی قبل از عقد قرارداد، برای افشای اختیاری اطلاعات دارای انگیزه هستند.

مروری بر پیشینه پژوهش

پژوهش های داخلی

واحدی در سال (۱۳۹۵) به بررسی رابطه کیفیت افشا صورت های مالی و اجتناب مالیاتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نتایج حاصل از پردازش فرضیه ها نشان داد که کیفیت افشا صورت های مالی تاثیر منفی و معنی داری بر نرخ موثر مالیات نقدی پرداختی و تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات دارد، به عبارتی هرچه کیفیت افشا صورت های مالی در شرکت ها بالاتر (پایین تر) رود، میزان نرخ موثر مالیات نقدی پرداختی و تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات نیز کاهش (افزایش) خواهد یافت.

4 Ashton et al

5 Lj & Tai

6 Ginzman & Trombeta

7 Healy & Palpo

8 kor

9 Ernes et al

یافته‌های پژوهش حاجی‌ها و همکاران در سال (۱۳۹۵)، نشان می‌دهد بین متنوع سازی جغرافیایی و هزینه بدهی رابطه معکوس و معنادار وجود دارد. افزون بر این، نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد شرکت‌هایی که رشد بیشتری دارند هزینه بدهی کمتری را تجربه می‌کنند. بین سایر متغیرهای کنترل و هزینه بدهی رابطه معناداری یافت نشده است. به‌طور کلی متنوع سازی شرکتی باعث افزایش رشد و متنوع سازی جغرافیایی باعث کاهش هزینه بدهی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران خواهد شد.

پورحیدی و همکاران در سال (۱۳۹۶) به بررسی رابطه بین کیفیت سود و هزینه سرمایه با افشای اختیاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. این مطالعه همچنین اهمیت در نظر گرفتن واکنش افشا نسبت به کیفیت سود، حین تجزیه و تحلیل اثرات افشا بر هزینه سرمایه شرکت را بررسی می‌نماید. تعداد ۷۷ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۷۷ الی ۱۳۹۲ با استفاده از روش حذف سیستماتیک انتخاب و فرضیه‌های پژوهش با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره آزمون شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد بین کیفیت سود و میزان افشا توسط شرکت‌ها رابطه مستقیم و معناداری برقرار است و شرکت‌های با کیفیت سود بالا (پایین) اقدام به افشای اطلاعات بیشتر (کمتر) می‌نمایند و تنها در صورت عدم توجه به متغیرهای کنترلی مرتبط با ریسک، رابطه معناداری بین هزینه سرمایه و میزان افشای اختیاری صورت گرفته توسط شرکت‌ها برقرار است. همچنین با کنترل اثرات کیفیت سود، بین هزینه سرمایه و افشای اختیاری شرکت‌ها رابطه معناداری وجود ندارد.

بزرگ اصل و همکاران در سال (۱۳۹۷) به بررسی عوامل مؤثر بر انتشار به هنگام گزارش حسابرسی پرداختند. در این زمینه، تأثیر سه دسته عوامل مرتبط با حسابرس مستقل، راهبری شرکتی و کمیته حسابرسی بر تأخیر در گزارش حسابرسی مورد آزمون تجربی قرار گرفت. همچنین، پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و رویکرد آن پس‌رویدادی است. دوره زمانی مطالعه نیز شامل سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ و نمونه برگزیده متشکل از ۱۱۵ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. فرضیه‌های پژوهش در قالب رگرسیون چندمتغیره در نرم‌افزار ایوبوز نسخه ۹ مورد آزمون قرار گرفت. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بین ویژگی‌های اندازه مؤسسه حسابرسی، نوع اظهار نظر حسابرس، ریسک گزارش‌دهی، تعداد بندهای گزارش حسابرسی و اندازه هیئت‌مدیره با تأخیر در گزارش حسابرسی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، بین تمرکز مالکیت و تخصص اعضای کمیته حسابرسی با تأخیر در گزارش حسابرسی، رابطه منفی و معناداری برقرار است. با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود در راستای افزایش ویژگی‌های کیفی اطلاعات، توجه بیشتری به عوامل مؤثر بر تأخیر گزارش حسابرسی شود.

پژوهش‌های خارجی

چو و همکاران در سال (۲۰۱۳) به بررسی رابطه بین ویژگی‌های کیفی مربوط بودن و قابلیت اتکا پرداختند و به این نتیجه رسیدند که با افزایش میزان قابلیت اتکا، میزان مربوط بودن اطلاعات نیز افزایش می‌یابد، یا به عبارت دیگر بین این دو ویژگی کیفی رابطه مثبت وجود دارد.

گوییدارا و همکاران در سال (۲۰۱۴) در پژوهشی که با عنوان افشای اختیاری و بموقع و هزینه بدهی: شواهدی از آفریقای جنوبی در ۲۰ شرکت غیرمالی در آفریقای جنوبی طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱ انجام دادند. آنان نشان دادند که افشای اختیاری با هزینه بدهی رابطه منفی و معناداری دارد. در مقابل، افشای بموقع یک تأثیر ناچیز بر هزینه بدهی دارد. همچنین هنگام بررسی میانجیگری افشای بموقع بر رابطه بین میزان افشای اختیاری و هزینه بدهی، آن‌ها نشان دادند که این رابطه برای اعلام سود کوتاه منفی و معنادار است.

آبرانتی و همکاران در سال (۲۰۱۶) به بررسی رابطه بین توانایی مدیریتی و بهنگامی گزارشگری مالی پرداختند. یافته‌های پژوهش آنان نشان می‌دهد که مدیران توانا بهنگامی افشائات مالی را افزایش می‌دهد. به بیانی دیگر، افزایش توانایی مدیریتی با کاهش تأخیر در اعلان‌های سود حسابداری و همچنین تأخیر در گزارش‌های حسابرسی همراه است. نتایج آنان نشان می‌دهد که توانایی مدیریتی تأثیر مثبتی بر بهنگامی گزارش‌های مالی دارد.

جوینی در سال (۲۰۱۸) به بررسی رابطه بین هزینه بدهی و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار فرانسه پرداختند. نمونه آماری وی ۱۲۸ شرکت فرانسوی در بازه زمانی ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱ می‌باشد. به‌منظور اندازه‌گیری کیفیت اطلاعات حسابداری، از معیار افشای اختیاری و تأخیر در گزارش حسابداری استفاده شده است. نتایج وی نشان می‌دهد که بهنگامی صورت‌های مالی و همچنین افشای اختیاری بر هزینه بدهی شرکت تأثیر منفی دارد.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: افشای اختیاری با هزینه بدهی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه منفی دارد.

فرضیه دوم: تأخیر در گزارش حسابداری با افزایش هزینه بدهی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت دارد.

مدل تحلیلی پژوهش

برای بررسی آزمون فرضیه اول تحقیق از مدل زیر استفاده می‌کنیم:

$$CD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 DISK_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 INTCOV_{it} + \beta_6 \Delta Evar_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \epsilon_{it}$$

برای بررسی آزمون فرضیه دوم تحقیق از مدل زیر استفاده می‌کنیم:

$$CD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 TIMELY_{it} + \beta_2 LEV_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 INTCOV_{it} + \beta_6 \Delta Evar_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \epsilon_{it}$$

منبع: جوینی (۲۰۱۸)

متغیرهای پژوهش و شیوه ارزیابی آنان

متغیر وابسته

هزینه بدهی (CD): این متغیر مطابق با گویدارا و همکاران (۲۰۱۴) با استفاده از نرخ بهره پرداختنی اندازه‌گیری شده است. بطوری که به عنوان تقسیم هزینه بهره سال t بر بدهی مالی کوتاه مدت و بلندمدت در ابتدای سال t برای شرکت i تعریف شده است.

متغیرهای مستقل

افشای داوطلبانه (DISK): در این پژوهش میزان افشاء داوطلبانه به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است. جوینی جهت اندازه‌گیری افشای داوطلبانه از فرمول زیر استفاده نموده است:

$$DISK_{it} = \frac{\sum_{j=1}^N dij, t}{n}$$

dij, t : این متغیر برابر است با یک در صورتی که آیتم j توسط شرکت i در زمان t گزارش شود و در غیر این صورت عدد صفر به این متغیر تعلق می‌گیرد.

Disk: امتیاز افشای داوطلبانه شرکت

n : برابر است با کل امتیازهای ممکن از آیتم‌های مربوطه به افشای داوطلبانه

متغیر مستقل این تحقیق میزان افشای اختیاری می‌باشد که مطابق با مطالعات پیشین صورت گرفته (کوک، ۱۹۸۹؛ گری و همکارانش، ۱۹۹۵؛ هانسون، ۲۰۰۱؛ بروبرگ، ۲۰۱۰) از طریق امتیاز حاصل از چک لیست اندازه‌گیری می‌شود. اقلام تشکیل دهنده این چک لیست تنها شامل موارد افشای اختیاری بوده و موارد افشای اجباری را شامل نمی‌شود. این اقلام در پنج دسته (۱) اطلاعات کلی درباره شرکت (۲) استراتژی‌های شرکت (۳) اطلاعات تحقیق توسعه شرکت (۴) اطلاعات آتی شرکت (۵) اطلاعات مرتبط با سهام شرکت طبقه بندی شده است امتیاز هر مورد در صورت وجود برابر با ۱ و در غیر این صورت برابر با صفر می‌باشد.

چک لیست موارد افشای جامع اطلاعات

ردیف	شرح
۱	اشاره به وضعیت کلی شرکت، اهداف و استراتژی‌های آن.
۲	اشاره به محصولات و خدمات اصلی، فرآیندهای تجاری و روش‌های توجه به سرمایه فکری.
۳	اشاره به موقعیت رقابتی شرکت در بازار.
۴	اشاره به ساختار شرکت، امکانات عملیاتی اصلی، ظرفیت منابع، بهره‌وری و کارایی عملیاتی.
۵	اشاره به توجه شرکت به ویژگی‌های قانونی، اجتماعی، سیاسی و نظارتی محیط رقابتی.
۶	اشاره به توجه شرکت به روابط بین مشتریان، عرضه‌کنندگان، تامین‌کنندگان و کارکنان کلیدی.
۷	اشاره به استراتژی‌های موجود در شرکت.
۸	اشاره به ساختار مدیریت، نمودار سازمانی، فهرست شعبات و نمایندگی‌ها.
۹	اشاره به اهداف عملکرد مالی.
۱۰	اشاره به اهداف عملکرد غیر مالی.
۱۱	اشاره به اهداف، نقاط عطف و راهبردهای مالی.
۱۲	اشاره به عوامل حیاتی در موفقیت واحد تجاری.
۱۳	اشاره به استراتژی‌های کسب و کار.
۱۴	اشاره به گردش اطلاعات مالی و افشای آن.
۱۵	اشاره به سود هر سهم.
۱۶	اشاره به وجوه صاحبان سهام کل وجوه شرکت (در مواردی که بدهی‌های خارجی وجود دارد).
۱۷	اشاره به بازده حقوق صاحبان سهام.
۱۸	اشاره به اطلاعات مالی هر سهم.
۱۹	اشاره به سود تقسیمی هر سهم و خالص دارایی‌ها.
۲۰	اشاره به اقدامات صورت گرفته در طول سال به منظور رسیدن به اهداف مطرح شده.
۲۱	اشاره به نتایج عملکرد شرکت در طی سال.
۲۲	اشاره به ارقام غیر مترقبه در ترازنامه.
۲۳	اشاره به تغییرات عمده در ماهیت کسب و کار.
۲۴	اشاره به عوامل موثر بر نحوه ارزیابی دارایی‌ها، پرداخت مالیات، سیاست‌های تقسیم سود و تعهدات سرمایه.
۲۵	اشاره به ریسک‌های عمده و ابهامات موجود در کسب و کار.

Timely: برابر است با تفاوت بین تاریخ پایان سال مالی و تاریخ انتشار گزارش حسابرسی بر اساس تعداد ماه.

متغیرهای کنترلی

Lev: برابر است با نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها

Size: لگاریتم کل دارایی‌های شرکت

Roa: برابر است با نسبت سود خالص به کل دارایی‌های شرکت

Intcov: برابر است با نسبت سود قبل از بهره و مالیات به هزینه بهره‌ای که شرکت باید پرداخت کند.

$\Delta EVAR$: برابر است با تغییرات سود هر سهم.

loss: در صورتی که شرکت در سال مورد بررسی زیان ده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر به این متغیر تعلق

می‌گیرد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است که طرح آن از نوع تجربی و با استفاده از رویکرد پس‌رویدادی است. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، از رگرسیون خطی چند متغیره که مبتنی بر داده‌های پانل و ترکیبی از سری‌های مقطعی و زمانی بوده، استفاده شده است که با استفاده از روش‌های آماری و اقتصادسنجی به بررسی تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته می‌پردازد. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای استفاده شده و اطلاعات و داده‌های مورد نیاز جهت اثبات فرضیه‌های پژوهش، از طریق مطالعه صورت‌های مالی شرکت‌های موجود در جامعه آماری گردآوری شده و از صورت‌های مالی مندرج در بانک‌های اطلاعاتی و سایت اینترنتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران استخراج شده است و برای تحلیل آنها از نرم افزارهای اس.پی.اس.اس نسخه ۲۲ و ایویوز نسخه ۸ استفاده شده است.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۶ به مدت پنج سال می‌باشد. برای دستیابی به نتایج قابل اتکا، شرکت‌هایی که پس از سال ۱۳۹۲ وارد بورس شده یا در طی دوره پژوهش از بورس خارج شده‌اند در جامعه آماری قرار نگرفتند. افزون بر این، برای حصول به نمونه آماری مطلوب از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. لذا، جامعه آماری با استفاده از شرایط و محدودیت‌های زیر تعدیل شده است:

۱. شرکت‌های نمونه در طی این دوره پنج ساله، عضویت خود را در بورس اوراق بهادار حفظ کرده باشند.
 ۲. شرکت‌های نمونه، به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دارای سال مالی منتهی به پایان ۲۹ اسفند باشند.
 ۳. داده‌های متغیرهای پژوهش برای شرکت‌های نمونه مورد نظر قابل دسترس باشد.
 ۴. شرکت‌های نمونه در طول دوره بررسی، تغییر سال مالی نداده باشند.
 ۵. شرکت‌های نمونه جزء بانک‌ها و سایر مؤسسات مالی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری و هلدینگ و لیزینگ نباشد، زیرا نحوه گزارشگری مالی و ماهیت درآمدها و هزینه‌ها در آنها متفاوت است.
۴۹۸	کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۶
۸۱	شرکت‌هایی که سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه هر سال نمی‌باشد.
۷۶	شرکت‌هایی که عضویت پنج ساله خود را در بورس حفظ ننموده‌اند.
۷۸	شرکت‌هایی که اطلاعات مالی آنها برای سنجش متغیرها کافی نبوده است.
۷۴	شرکت‌هایی که در دوره مورد بررسی، سال مالی خود را تغییر داده‌اند.
۷۷	شرکت‌هایی که جزو بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، واسطه‌گری، بیمه و هلدینگ بوده‌اند.
(۳۸۶)	کل شرکت‌هایی که فاقد شرایط نمونه‌گیری بودند.
۱۱۲	نمونه آماری

بررسی آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در نگاره زیر نشان داده شده است.

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در دوره مورد بررسی

مشاهدات	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	میان	میانگین	متغیر
۵۶۰	-۳.۵۹۸۳۲۵	-۰.۳۷۶	۰.۰۶۶	۲.۳۰۳	۳.۴۶۶	۲.۷۰۸	۲.۶۳۹	TIMELY
۵۶۰	۲.۹۱۳	۰.۱۴۷	۰.۲۵۴	۰.۰۹۰	۰.۳۴۷	۰.۱۸۸	۰.۱۹۹	INTCOV
۵۶۰	-۲.۷۳۰	-۰.۷۵۳	۰.۲۲۵	۰.۲۲۵	۰.۹۲۸	۰.۷۰۵	۰.۶۶۲	LEV
۵۶۰	-۳.۲۵۲	-۰.۲۵۶	۲.۱۵۹	۰.۰۰۰	۱.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۱۹۸	LOSS
۵۶۰	۴.۲۲۰	۰.۵۴۳	۰.۸۴۷	۱۱۸۱۶	۲۴۸۴۶	۱۵.۶۹۹	۱۵.۷۶۵	SIZE
۵۶۰	-۲.۴۶۲	-۰.۲۵۶	۰.۱۳۱	۰.۱۶۰	۰.۸۴۰	۰.۴۸۰	۰.۴۴۰	DISK
۵۶۰	۲.۴۸۴	۱.۸۳۴	۳.۱۵۹	-۰.۱۱۰۰۰۰	۰.۴۲۴	۰.۳۳۵	۰.۳۳۶	ROA
۵۶۰	-۲.۰۶۷	-۹.۷۰۲	۵.۴۱۲	۰.۰۹۸	۰.۴۱۳	۰.۳۴۲	۰.۲۳۳	CD
۵۶۰	۲.۰۶۷	۱.۷۰۲	۴.۹۳۸	-۰.۲۶۰	۰.۶۲۶	۰.۵۸۶	۰.۶۸۵	EVAR

آزمون نرمال بودن جملات خطای مدل فرضیه‌های پژوهش

پیش فرض آنکه آزمون‌های آماری، نتایج صحیحی را تبیین نمایند، کسب اطمینان از نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای مدل فرضیه‌های پژوهش ضروری می‌باشد. بدین منظور، از آزمون جارک - برا در محیط نرم افزاری ایویوز استفاده شده است. نتایج آزمون مذکور در نگاره زیر ارائه شده است.

نتایج آزمون نرمال بودن جملات خطای مدل فرضیه‌های پژوهش

متغیر	نماد	آماره جارک - برا	احتمال آماره جارک - برا
جملات خطای مدل فرضیه اول	Resid1	۹۴,۹۱۷	۰,۰۷۱
جملات خطای مدل فرضیه دوم	Resid2	۷۵,۳۸۲	۰,۰۷۹

با توجه به آنکه مقدار احتمال آماره جارک - برا برای جملات خطای مدل فرضیه‌های پژوهش، بیشتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت توزیع آماری آنان، نرمال می‌باشد.

بررسی پایایی متغیرهای پژوهش

پایایی به این معناست که میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان، و کوواریانس آنها، در بین سال‌های مختلف، ثابت بوده است. بدین منظور، از آزمون لوین، لین و چو^{۱۰} استفاده شده است. آزمون مذکور در نگاره زیر نشان داده شده است.

آزمون پایایی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	آماره لوین، لین و چو	احتمال آماره لوین، لین و چو
هزینه بدهی	CD	-۱۰,۷۲۶۷	۰,۰۰۰۰
افشای داوطلبانه اطلاعات	DISK	-۱۲,۱۲۴۱	۰,۰۰۰۰
تأخیر گزارش حسابرس	TIMELY	-۱۸,۵۶۵۳	۰,۰۰۰۰
اهرم مالی	LEV	-۶۰,۹۰۶۳	۰,۰۰۰۰
اندازه شرکت	SIZE	-۳۱,۶۸۹۷	۰,۰۰۰۰
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	-۳۱,۶۸۹۷	۰,۰۰۰۰
نسبت سود قبل از بهره و مالیات	INTCOV	-۲۴,۹۶۶۶	۰,۰۰۰۰
تغییرات سود هر سهم	EVAR	-۱۰,۱۱۶۷	۰,۰۰۰۰

¹⁰ Levin, Lin & Chu

گزارش زیان	LOSS	-۱۹,۲۱۵۷	۰,۰۰۰۰
------------	------	----------	--------

بر اساس نتایج بدست آمده، این نتیجه حاصل شد که متغیرهای پژوهش در دوره بررسی، پایا بوده اند. زیرا احتمال آماره آزمون آمون لوین، لین و چو در تمامی متغیرها، کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ بوده است.

بررسی همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش

نتایج بررسی همخطی میان متغیرهای مستقل، کنترلی و مداخله گر پژوهش در نگاره زیر نشان داده شده است. بدین منظور از معیارهای تلرانس^{۱۱} و عامل تورم واریانس^{۱۲} استفاده شده است. چنانچه تلرانس کوچکتر از ۰/۲ بوده یا مقدار عامل تورم واریانس در بازه یک تا پنج قرار نگیرد، در آن صورت می توان نتیجه گرفت همخطی محتمل است.

نتایج بررسی همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش

آماره های همخطی		متغیرهای مستقل و کنترلی	
عامل تورم واریانس	تلرانس	نماد	نام متغیر
۲,۰۶۴	۰,۴۸۵	DISK	افشای داوطلبانه اطلاعات
۱,۰۴۵	۰,۹۶۵	TIMELY	تأخیر گزارش حسابرس
۱,۰۲۰	۰,۹۸۱	LEV	اهرم مالی
۲,۰۴۵	۰,۵۵۵	SIZE	اندازه شرکت
۲,۰۳۷	۰,۴۹۱	ROA	نرخ بازده دارایی ها
۲,۰۶۳	۰,۴۸۴	INTCO V	نسبت سود قبل از بهره و مالیات
۲,۰۶۶	۰,۴۸۶	EVAR	تغییرات سود هر سهم
۲,۰۶۵	۰,۴۸۵	LOSS	گزارش زیان

با توجه به آنکه مقدار تلرانس در همه متغیرها، بیشتر از ۰/۲ بوده و مقدار عامل تورم واریانس کمتر از پنج می باشد، می توان نتیجه گرفت که میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش، همخطی وجود ندارد.

آزمون واریانس ناهمسانی

در پژوهش حاضر، برای تشخیص واریانس ناهمسانی از آزمون وایت^{۱۳} استفاده شده است و نتایج در نگاره زیر بیان شده است.

نتایج بررسی واریانس ناهمسانی متغیرهای پژوهش

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
وایت	اول	۲,۲۶۹	(۳,۱۵۷)	۰,۰۷۴۱
	دوم	۳,۴۵۲	(۴,۴۵۲)	۰,۰۶۵۲

نتایج به دست آمده حاکی از آن است مقدار احتمال آزمون مذکور، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است، لذا حاکی از همسانی واریانس بوده و ملاحظه شد که مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

¹¹ Tolerance

¹² VIF

¹³ White

آزمون اف لیمر و هاسمن

قبل از آزمون فرضیه‌های پژوهش، به انتخاب الگوی رگرسیونی مناسب پرداخته شده است. در مرحله نخست، با استفاده از آزمون اف لیمر، به انتخاب الگوی داده‌های تابلویی در برابر داده‌های تلفیقی پرداخته شده است که نتیجه آزمون مذکور در نگاره زیر نشان داده شده است.

انتخاب الگوی داده‌های تابلویی در مقابل داده‌های تلفیقی در فرضیه‌های پژوهش

نام آزمون	فرضیه	مقدار آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
اف لیمر	اول	۱۱,۷۸۸	(۷۷,۶۹۵)	۰,۰۰۷۱
	دوم	۱۱,۱۶۴	(۷۷,۶۹۵)	۰,۰۰۰۰

به لحاظ آنکه احتمال آماره آزمون اف لیمر، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد، استفاده از داده‌های تابلویی تأیید می‌گردد. به دلیل انتخاب مدل داده‌های تابلویی در برابر داده‌های تلفیقی، به منظور انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی، جهت انجام رگرسیون، از آزمون هاسمن استفاده شده است. نتیجه آزمون مذکور در نگاره زیر نشان داده شده است.

انتخاب الگوی اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی در فرضیه‌های پژوهش

ام آزمون	فرضیه	مقدار آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
هاسمن	اول	۷۱,۵۱۳	۶	۰,۰۰۰۰
	دوم	۱۵,۹۵۲	۶	۰,۰۰۰۰

همانگونه که مشخص است، مقدار احتمال آماره آزمون هاسمن کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا استفاده از الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی در فرضیه‌های مذکور تأیید می‌گردد.

آزمون فرضیه اول پژوهش

مدل رگرسیونی اثرات ثابت فرضیه مذکور در نگاره زیر نشان داده شده است.

مدل رگرسیونی اثرات ثابت فرضیه اول پژوهش

متغیرها	آماره‌ها	نماد	ضرایب رگرسیونی	آماره تی	احتمال آماره تی
مقدار ثابت	C	-۰,۰۰۹	-۱,۲۰۰	۰,۲۳۰۳	
افشای داوطلبانه اطلاعات	DISK	-۰,۳۵۱	-۳,۵۸۶	۰,۰۰۰۴	
اهرم مالی	LEV	-۰,۰۰۰۸	-۰,۳۵۸	۰,۷۱۹۸	
اندازه شرکت	SIZE	-۰,۰۰۵	-۰,۲۸۰	۰,۷۷۸۸	
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	۰,۲۹۲	۵,۱۹۵	۰,۰۰۰۰	
نسبت سود قبل از بهره و مالیات	INTCO V	۵,۶۰۵	۶,۱۸۹	۰,۰۰۰۰	
تغییرات سود هر سهم	EVAR	-۱۰,۰۰۰۱	-۲,۵۹۲	۰,۰۰۶۲	
گزارش زیان	LOSS	-۰,۰۰۰۱	-۰,۰۳۹	۰,۹۶۸۸	
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین واتسون	آماره اف	احتمال آماره اف	
۰,۸۹۴	۰,۸۸۸	۱,۹۴۷	۷۱,۷۸۹	۰,۰۰۰۰	

نتایج حاصل از نگاره فوق بیان کننده این مطلب است که افشای اختیاری با هزینه بدهی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه منفی دارد. زیرا اولاً علامت ضریب رگرسیونی آن (-۰,۳۵۱)، منفی بوده و ثانیاً مقدار احتمال آماره تی آن (۰,۰۰۰۴)، کمتر از سطح خطای ۵٪ است. لذا فرضیه اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌گردد. بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده مدل، حدود ۸۹٪ تغییرات متغیر وابسته، با در

نظر گرفتن تأثیر متغیرهای کنترلی، توسط تغییرات متغیر مستقل توضیح داده می‌شود. برای بررسی معنادار بودن مدل، از آزمون اف استفاده شده است که نتایج مربوط به آزمون مذکور بیان می‌دارد که مدل رگرسیونی برازش شده، معنادار می‌باشد. زیرا احتمال آماره آزمون مربوطه (۰,۰۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. در نهایت، برای بررسی خودهمبستگی میان متغیرهای پژوهش از آزمون دوربین - واتسون استفاده شد که مقدار آن برابر با ۱,۹۴۷ بوده و چون در بازه صفر و تفاضل آن از ۴ قرار دارد، فرض وجود خودهمبستگی میان متغیرها، رد می‌گردد.

آزمون فرضیه دوم پژوهش

مدل رگرسیونی اثرات ثابت فرضیه مذکور در نگاره زیر نشان داده شده است.

مدل رگرسیونی اثرات ثابت فرضیه دوم پژوهش

متغیرها	آماره‌ها	نماد	ضرایب رگرسیونی	آماره تی	احتمال آماره تی
مقدار ثابت		C	-۰,۰۰۹	-۱,۲۰۰	۰,۲۳۰۲
تأخیر در گزارش حسابرس		TIMELY	۰,۰۰۵	۰,۲۸۱	۰,۷۷۸۷
اهرم مالی		LEV	-۰,۰۰۰۸	-۰,۳۵۸	۰,۷۲۰۰
اندازه شرکت		SIZE	۰,۲۹۱	۵,۱۷۱	۰,۰۰۰۰
نرخ بازده دارایی‌ها		ROA	۰,۳۵۰	۳,۵۷۴	۰,۰۰۰۴
نسبت سود قبل از بهره و مالیات		INTCO V	۰,۲۹۱	۵,۱۷۱	۰,۰۰۰۰
تغییرات سود هر سهم		EVAR	۰,۰۰۳	۰,۰۳۳	۰,۹۷۳۶
گزارش زیان		LOSS	-۰,۰۰۰۱	-۰,۰۳۸	۰,۹۶۹۲
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره دوربین واتسون	آماره اف	احتمال آماره اف	
۰,۲۴۷	۰,۲۳۸	۱,۹۵۷	۵,۴۷۹	۰,۰۰۰۰	

نتایج حاصل از نگاره فوق بیان کننده این مطلب است که تأخیر در گزارش حسابرس با هزینه بدهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری ندارد. زیرا اولاً علامت ضریب رگرسیونی آن (۰,۰۰۵)، مثبت بوده و ثانیاً مقدار احتمال آماره تی آن (۰,۷۷۸۸)، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است. لذا فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید نمی‌گردد. بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده مدل، حدود ۲۴٪ تغییرات متغیر وابسته، با در نظر گرفتن تأثیر متغیرهای کنترلی، توسط تغییرات متغیر مستقل توضیح داده می‌شود. برای بررسی معنادار بودن مدل، از آزمون اف استفاده شده است که نتایج مربوط به آزمون مذکور بیان می‌دارد که مدل رگرسیونی برازش شده، معنادار می‌باشد. زیرا احتمال آماره آزمون مربوطه (۰,۰۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. در نهایت، برای بررسی خودهمبستگی میان متغیرهای پژوهش از آزمون دوربین - واتسون استفاده شد که مقدار آن برابر با ۱,۹۵۷ بوده و چون در بازه صفر و تفاضل آن از ۴ قرار دارد، فرض وجود خودهمبستگی میان متغیرها، رد می‌گردد.

مروری بر نتایج حاصل از انجام پژوهش

نتایج کلی حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش، بشرح اطلاعات مندرج در نگاره زیر می‌باشد.

خلاصه نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش

ردیف	فرضیه‌ها	نوع تأثیر	معنی دار بودن یا نبودن	نتیجه آزمون فرضیه
۱	فرضیه اول: افشای اختیاری با هزینه بدهی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه منفی دارد.	منفی	معنی‌دار	تأیید فرضیه
۲	فرضیه دوم: تأخیر در گزارش حسابرسی با افزایش هزینه بدهی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت دارد.	مثبت	عدم معنی‌دار	عدم تأیید فرضیه

پیشنهادات

پیشنهادات مبتنی بر یافته‌ها

* به مدیران واحدهای تجاری پیشنهاد می‌گردد چنانچه به دنبال فاکتورهای مؤثر بر کاهش هزینه بدهی می‌باشند، بصورت جدی زمینه‌های بهبود افشای اطلاعات را در واحدهای تجاری تحت کنترل، تقویت نمایند.

* به سرمایه‌گذاران و فعالان بازار بورس پیشنهاد می‌گردد، شرکت‌های هدف سرمایه‌گذاری خود را بر اساس افشای اطلاعات رتبه‌بندی نموده و در واحدهایی اقدام به فعالیت‌های سرمایه‌گذاری نمایند که در سطح بالایی از نظر افشای اینگونه اطلاعات قرار داشته باشند؛ زیرا به تبع این امر، در اینگونه واحدها؛ هزینه بدهی در سطح نازلی بوده و این امر می‌تواند تسهیل کننده انجام فعالیت‌های سرمایه‌گذاری موفق باشد.

* به مراجع استانداردگذاری پیشنهاد می‌گردد استانداردهای مشخص، مدون و لازم الاجرای را برای افشای اطلاعات تدوین نمایند.

پیشنهادات برای پژوهش‌های آتی

- بررسی رابطه بین افشاء اختیاری، تأخیر در گزارش حسابرس و هزینه بدهی در شرکت‌های فرابورسی.
- بررسی رابطه بین افشاء اختیاری، تأخیر در گزارش حسابرس و هزینه بدهی در شرکت‌های زیان‌ده.
- بررسی رابطه بین افشاء اختیاری، تأخیر در گزارش حسابرس و هزینه بدهی در شرکت‌های ورشکسته.
- بررسی رابطه بین افشاء اختیاری، تأخیر در گزارش حسابرس و هزینه بدهی در شرکت‌های خانوادگی.

منابع و مأخذ

بزرگ اصل، دکتر موسی، رجب دری، حسین، خرمین، منوچهر. (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر انتشار به هنگام گزارش حسابرسی. مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری، دوره ۹، شماره ۱، ص ۱۱۵-۱۴۶.

پورحیدری، امید، یوسف زاده، سرین، اعظمی، زینب، معصومی بیلندی، زهرا (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین کیفیت سود و هزینه سرمایه با افشای اختیاری. دانش حسابداری مالی، دوره ۴، شماره ۳، ص ۱-۲۰.

حاجی‌ها، زهره و مقامی، فهیمه (۱۳۹۵). تأثیر استراتژی متنوع سازی شرکتی بر هزینه بدهی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه دانش حسابرسی، سال ۱۶، شماره ۶۴، ص ۱۱۹-۱۳۴.

حسینی محمد، بشیرحسینی محمد. ۱۳۸۹. بررسی رابطه‌ی سطح افشا اطلاعات حسابداری و نوسانات قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های اقتصاد کسب و کار، سال اول، شماره ۲، ص ۸۴-۷۵.

دلاور، علی. ۱۳۸۴. روش‌های تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران، انتشارات: دانشگاه پیام نور.

سرمه، ز.، بازرگان، ع. و حجازی، ا. (۱۳۸۸). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری.

ملکیان اسفندیار. ۱۳۷۶. جامعیت گزارش‌های سالانه و ویژگی‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق

بهادار تهران"، رساله دکتری، دانشکده علوم اداری و مدیریت و بازرگانی دانشگاه تهران.

Ashton, R.H., Willingham, J.J. and Elliott, R.K. (1987). An empirical analysis of audit delay. *Journal of Accounting Research*, 25(2), 275-92.

Abernathy, J. L., Barnes, M., Stefaniak, C., & Weisbarth, A. (2016). An international perspective on audit report lag: A synthesis of the literature and opportunities for future research. *International Journal of Auditing*, 21, 100–127.

Al-Ajmi, J. (2008). Audit and reporting delays: Evidence from an emerging markets. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 24, 217-236.

Binti Hashim, Umami Junaidah, Binti Abdul Rahman, Rashidah (2011). Reviewing the Literature on audit report lag and corporate governance. Bureau of Research and Consultancy.

Core, J.E. (2001). A review of the empirical disclosure literature: Discussion. *Journal of Accounting and Economics*, 31 (1-3), 441-456.

Diamond, D.W. (1991). Monitoring and reputation: The choice between bank loans and directly placed debt. *Journal of Political Economy*, 99(4), 689-721.

Fama E, Jensen M. (1983). Separation of Ownership and Control. *Journal of Law and Economics*, 16: 301-325.

Feltham, G., Robb, S. & Zhang, P. (2007). Precision in accounting information, financial leverage and the value of equity. *Journal of Business Finance & Accounting*, 34(7-8), 1099-1122.

Guidara, A., Khelif, H., Jarboui, A. (2014). Voluntary and timely disclosure and the cost of debt: South African evidence, *Meditari Accountancy Research*. Vol. 22 No. 2, 2014. pp. 149-64.

Grossman, S.J. & Hart, O.D. (1982). *Corporate financial structure and managerial incentives: The economics of information and uncertainty*. Chicago: University of Chicago Press.

Healy, P. and Palepu, K. (1993). The effect of firms' financial disclosure strategies on stock prices. *Accounting Horizons*, 7 (1), 1-11

Jouini, F. (2018) 'Cost of debt, corporate disclosure and audit report lag', *EuroMed J. Management* Vol. 2, No. 3, pp.240-253.

Jensen, M.C. and Meckling, W.H. (1976) 'Theory of the firm: managerial behaviour, agency costs and ownership structure', *Journal of Financial Economics*, Vol. 3, No. 4, pp.305-360.

La Porta, R., Lopez de Silanes, F., Shleifer, A. and Vishny, R. (2002) 'Investor protection and corporate valuation', *Journal of Finance*, Vol. 57, No. 3, pp.1147-1170.

Lee, H. Y., Mande, V., & Son, M. (2009). Do lengthy auditor tenure and the provision of non-audit services by the external auditor reduce audit report lags? *International Journal of Auditing*, 13, 87–104.

Leventis, S., and Caramanis, C. (2005). Determinants of audit time as a proxy of audit quality. *Managerial Auditing Journal*, 20, 460-478

Lang, M., Maffett, M. (2011). Economic effects of transparency in international equity markets: a review and suggestions for future research. *Found. Journal of Trends Account* 5.175-241. Leverage. *Journal of Finance*. 911-926

Madhani, P. (۲۰۰۹) “Role of Voluntary Disclosure and Transparency in financial reporting” The Icfai University Press, Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=۱۵۰۷۶۴۸>.

Madhani, M. (2008). Role of Voluntary Disclosure and Transparency in Financial Reporting. *Corporate Financial Reporting - Changing Scenario*.

Ng, P.H. and Tai, Y.K. (1994). An empirical examination of the determinants of audit delay in Hong Kong. *British Accounting Review*, 26, 43-59

Orens, R., Aerts, W. and Cormier, D. (۲۰۱۰), “Web-based non-financial disclosure and the cost of finance”, *Journal of Business Finance and Accounting*, Vol. ۳۷ Nos ۹/۸, pp. ۱۰۵۷-۱۰۹۳.

Orens, R., Aerts, W. and Lybaert, N. (۲۰۰۹), “Intellectual capital disclosure, cost of finance and firm value.” *Management Decision*, Vol. ۴۷, No. ۱۰, pp. ۱۵۳۶-۵۴.

Barth, M; Landsman, W; and M. Lang. (2007). International accounting standards and accounting quality. <http://ssrn.com>, Available online 15 April 2012.

Iatridis, G. and P. Alexakis. (2012). Evidence of voluntary accounting disclosures in the Athens Stock Market. *Review of Accounting and Finance*, Vol. 11 (1) , pp. 73 - 92

ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1879804 .

Gietzmann, M; and M. Trombetta. (2003). Disclosure interactions: accounting policy choice and voluntary disclosure effects on the cost of raising outside capital. *Accounting & Business Research*, Vol. ۳۳ (۳) , pp. ۲۰۵-۱۸۷ .

Smith, C.W. and Warner, J.B. (1979) ‘On financial contracting: an analysis of bond covenants’, *Journal of Financial Economics*, Vol. 7, No. 2, pp.117–161.

Schwartz, K. B., & Soo, B. S. (1996). The association between auditor changes and reporting lags. *Contemporary Accounting Research*, 13, 357–370.